

גירוש שדים וניתוח קיסרי- רפואה מסורתית מול רפואה מערבית באפריקה

192-1-62

סמסטר א', ימי ב' 12:00-14:00, בניין 26 כיתה 6

מרצה: דר' אורי שורצמן (שעת קבלה-בתיאום מראש בלבד!)
עוזרת הוראה: תום כהן (שעת קבלה-בתיאום מראש בלבד!)

פרטי התקשרות עם צוות הקורס:

המייל של דר' אורי שורצמן: oribritta@gmail.com

המייל של תום כהן: toc@post.bgu.ac.il

נשתדל מאוד לענות למיילים תוך עד 48 שעות. לא עונים למיילים בשבת (לרבות מוצאי שבת).

תקציר הקורס:

המפגש בין רפואה מסורתית באפריקה, המבוססת על טקסים, תפקידי הכוהנים והכוהנות בקבוצות שונות, סיפורי אלים, כוחות טבע ומגרשי שדים, לבין הרפואה המערבית, יוצרת שיח מרתק בין באנתרופולוגיה, רפואה ופסיכיאטריה רב-תרבותית.

קורס זה עוסק בניתוח הפערים בין תפיסות אפריקאיות (ממגוון מדינות ביבשת) של מחלות ופתולוגיות באפריקה לבין התפיסה המערבית של אותן מחלות תוך כדי ערעור על התפיסה הרווחת שהמערבי וה"מודרני" הינו בהכרח הכלי הטוב ביותר לאבחון וטיפול. במהלך הקורס יחשפו הסטודנטים לסיפורים ומצבים שונים של פתולוגיות ביבשת אפריקה, סיפורים אלו ישמשו הן כבמת היחשפות לדרכי טיפול מקומיות (כגון גירוש שדים, רפואה צמחית, טקסי טיהור) והן כמקרי בוחן של המפגש בין רפואה מערבית לרפואה מסורתית באפריקה. בנוסף, הצגה ודיון בנתונים שונים ישמשו כפלטפורמה לשיח על היחס לחיים ומוות ועל התפתחות קוגניטיבית, פיזית ומינית במקומות שונים ביבשת.

ישנן שתי אופציות לקבל ציון בקורס:

אופציה א'-עבודת הגשה קבוצתית:

100% מהציון יינתן על עבודת הגמר (הגשה עד לתאריך 20.03.20).

בסימו של הקורס נדרשים/ות הסטודנטים/ות להגיש עבודה אשר משווה בין התפיסות, הגישות הקליניקות או התיאולוגיות השונות הנוגעים לבריאות ופתולוגיה בין שתי תרבויות לפחות, או נדרש/ת להעמקה ביקורתית הנוגעת באחת התרבויות, תוך שימוש בידע שנרכש בקורס. אין חובה שהעבודה תהיה על אפריקה, אך עליה כן להיות קשורה לרוח הקורס.

הגשת העבודה היא בשלישיות, רביעיות או חמישיות. לא תינתן אופציה להגשה ביחידים או בזוגות. יש לאשר את נושא העבודה מול תום עד לשבוע האחרון של סמסטר א'. אישור העבודה יתבצע לאחר שליחת רשימה של 6-10 מקורות, רובם אקדמיים, והצגת שאלת מחקר ריאליט והגיונית.

היקף העבודה: 6-8 עמודים, לא כולל שער, תוכן עניינים וביבליוגרפיה. העבודה נדרשת לעמוד בכל הכללים של הכתיבה האקדמית המופיעים במודל.

אופציה ב' - כתיבת ערך מקיף בויקיפדיה:

100% מהציון יינתן על כתיבת ערך מקיף בויקיפדיה (הגשה והעלאת הערך לויקיפדיה עד לתאריך 20.03.20, אך חובה להגיש טיוטה לא יאוחר מ- 02.03.20. מטרת הגשת הטיוטה היא תיקונים והערות, וציון הערך ייקבע רובו ככולו על סמך הטיוטה הזו). על מי שיבחר באופציה הזו, לכתוב ערך מקיף במיוחד על נושא כלשהו שקשור ברוח הקורס. תינתן אפשרות לכתוב על קבוצות אתניות, ממלכות לשעבר, דתות, ערים גדולות, איזורים גאוגרפיים, ארגונים בינלאומיים, מחלות, אישיות משפיעות ועוד רבים וטובים. **מי שבחר באופציה זו, חייב להתייעץ עם תום ולאשר מולה את הנושא עד לשבוע האחרון של סמסטר א'.** כאן נצפה לבחירה של נושא מקיף, וכתיבת ערך ארוך וראוי (לדוגמה-ברוב המקרים נאפשר לכתוב ערך על קבוצה אתנית גדולה, אך לא על שבט קטן שאין עליו מספיק חומר אקדמי). הערך חייב להיות מגובה במקורות אקדמיים. אורך הערך הרצוי משתנה לפי נושא הערך, ונדרש לתאם ציפיות בנושא עם תום. גם כאן, נדרש לכתוב רשימה ביבליוגרפית. הגשת ערך בויקיפדיה תתאפשר בשלישיות, רביעיות או חמישיות. העלאת הערך לויקיפדיה לפי הכללים של האתר היא חלק מהחובות של המגישים/ות. הוראות שימוש בויקיפדיה נמצאות במודל.

מטלת בונוס-כתיבת ערך קצר בויקיפדיה

בנוסף לשתי האופציות להגשת המטלה הסופית בקורס, לכולם תינתן אופציה לקבל 10 נקודות בונוס לציון הסופי, על כתיבה של ערך בויקיפדיה (אין אפשרות לקבל יותר מ-100 בקורס, כך שאם הציון הסופי אמור להיות יותר מ-100, ההרגשה הטובה שבתרומת הידע שתורמתם לקהילה שווה לא פחות). כאן לא נדרש לכתוב ערך מקיף במיוחד והבחירה היא חופשית הרבה יותר-ניתן לכתוב ערך קצר יותר (עמוד-עמוד וחצי) על נושאים מעט יותר אזוטריים, כמו שבטים קטנים, מוזיקאים, ספורטאים, מאכלים, כלי נגינה, יצירות אומנות, פריטי לבוש, וכו'. אופציה זו כמובן קיימת גם עבור מי שכותב עבודה וגם עבור מי שכותב ערך מקיף בויקיפדיה. **את מטלת הבונוס כותבים לבד ולא בקבוצות!** יש לאשר את הערך למטלת הבונוס מול תום עד לשבוע האחרון של הסמסטר, ולהגיש את הערך ולהעלות אותו לויקיפדיה עד לתאריך 20.03.20. העלאת הערך לויקיפדיה לפי הכללים של האתר היא חלק מהחובות של המגישים/ה. הוראות שימוש בויקיפדיה נמצאות במודל.

הנוכחות בהרצאות הינה חובה! מי שיעדר למעלה מ-20% מהשיעורים לא יקבל ציון בקורס.

נושאי ההרצאות:

1. הנשמה יבשה כמו פאפיה בשמש- תפיסת העצב והדכאון בתרבויות האפריקאיות.
2. אלת הנהר ונבחרת הכדורגל של הכפר- הכוהנים המסורתיים והכישוף הדדוקטיבי מול הכישוף המושרה.
3. החולות ההיסטריות של שרקו ופרויד, והחולים של הכומר דניאל-תסמונות היסטוריות בתרבות המערבית ובתרבויות האפריקאיות.

4. הצ'יף שהוא גם גבר וגם אשה-השוואה בין המבנה והמהלך של פסיכוזות בתרבויות שונות.
5. המוות אינו סוף הקיום-האבות הקדומים ושאלות על פרידה וצמיחה נורמלית של ילדים.
6. סעודת מכשפות על עץ הבאובב- הכישוף באדם הבריא ובאדם החולה.
7. האם אפשר לראות גמדי-יער? הלוצינציות פתולוגיות מול הלוצינציות תרבותיות.
8. ללדת במחבוא השיחים- תפיסת הכאב בתרבויות אפריקאיות.
9. הרוחות הרעות לוכדות נערה- מצבים דיסוציאטיביים כביטוי לבריאות נפשית.
10. ערפול-הכרה ואובדן הפיץ- תסמונות תלויות תרבות.
11. צלחות זכוכית לארוחת פו-פו- ניתוח של כשלונות רפואיים התערבותיים.
12. בלי רומנטיקה ובלא נחיתות- הדיאלוג בין מרפאים מסורתיים לרופאים מערביים.
13. שיעור סיכום.

REFERENCES

- Ben-Arie, O., Swartz,L.,Dickman,B.J. Depression in the elderly living in the community: Its presentation and features. *British Journal of Psychiatry*. 1987: 150: 169-174.
- Rumble,S., Swartz,I., Parry, C., Zwarenstein,M. Prevalence of psychiatric morbidity in the adult population of a rural South village. *Psychological Medicine*. 1996: 26: 997-1007.
- Obeyesekere, G. Depression, Buddhism and the work of culture in Sri Lanka. In Kleinman, A., Good,B. *Culture and depression: Studies in the anthropology and cross-culture psychiatry of affect and disorder* (pp. 134-152), Berkely: University of California Press. 1985.
- Symptom comparison across multiple solicitation methods among Burundians with traumatic event histories. Yeomans PD, Herbert JD, Forman EM. *J Trauma Stress*. 2008 Apr;21(2):231-4.
- Trauma and posttraumatic stress disorder in an urban Xhosa primary care population: prevalence, comorbidity, and service use patterns. Carey PD, Stein DJ, Zungu-Dirwayi N, Seedat S. *J Nerv Ment Dis*. 2003 Apr;191(4):230-6.
- Ageing, sexuality and enhancement among Yoruba people in south western Nigeria. Agunbiade OM, Ayotunde T. *Cult Health Sex*. 2012;14(6):705-17
- Idowu, E.B. *Olodumare: God in Yoruba Belief*. Longman. 1962.
- Sow, I. *Anthropological structures of madness in Black Africa*. Translation. New York: International Universities Press, Inc. 1980.
- זיגמונד פרויד, יוזף ברויאר. מחקרים בהיסטוריה. תרגום: מרים קראוס. עורך: דרור גרין. פורים, הוצאה לאור. קוגיט, בית ספר לפסיכותרפיה. 2004.
- Kleinman,A. *Writing at the margin: Discourse between anthropology and medicine*. Berkeley: University of California Press. 1995.
- Bjerke,S. Witchcraft as Explanation. The Case of the Zinza. In Jacobson-Widding,A and Westerlund, D. (Eds.) *Culture, Experience and Pluralism*. Uppsala: Acta Univessitatis Upsaliensis. 1989.

Extraction studies of *Tabernanthe iboga* and *Voacanga africana*. Jenks CW. *Nat Prod Lett*. 2002 Feb;16(1):71-6.

Addiction research. **Ibogaine** therapy: a 'vast, uncontrolled experiment'. Vastag B. *Science*. 2005 Apr 15;308(5720):345-6.

Swartz,L. *Culture and mental health. A Southern African view*. Cape Town: Oxford University Press. 1998.

Wording effects and the factor structure of the Hospital **Anxiety** & Depression Scale in HIV/AIDS patients on antiretroviral treatment in South **Africa**. Wouters E, Booysen Fle R, Ponnet K, Baron Van Loon F. *PLoS One*. 2012;7(4):e34881. Epub 2012 Apr 20.

Hopper,K. Wanderling,J. Revisiting the developed versus developing country distinction in course and outcome in schizophrenia. Results from IsoS, the WHO collaborative follow up project. *Schizophrenia Bulletin*. 2000: 26 (4): 835-846.

Jablensky,A. Sartorius, N. Ernberg, G. Anker,M. Korten,A. Cooper,J.E. Day,R. Bertelsen,A. *Schizophrenia: Manifestations, incidence and course in different cultures. A WHO ten-country study*. *Psychological Medicine*. 1992: Supplement 20.

WHO (World Health Organization). *The international pilot study of schizophrenia*. Geneva: (World Health Organization). 1973.

WHO (World Health Organization). *Schizophrenia. An international follow-up study*. Chichester: John Wiley and Sons. 1979.